

Grammatica en spelling

Onderwerp	CODE deel	Pagina	Hoofdstuk + taak
De zin Hoofdzin 1 - Subject en persoonsvorm	1	26	1.4
De zin Vraagwoordvragen	1	53	2.2
De zin De vraagzin	1	77	3.1
De zin Hoofdzin 2 - inversie	1	130	5.4
Het verbum Het presens	1	25	1.1
Het verbum 'Hebben' en 'zijn' in het presens	1	25	1.4
Het verbum Modale hulpwerkwoorden	1	130	5.2
Het verbum Het perfectum	1	153	6.4
Het pronomen Het pronomen personale als subject	1	24	1.1
Het pronomen Het pronomen personale als object	1	129	5.1
Het pronomen Het possessief pronomen	1	101	4.1
Het pronomen Het demonstratief pronomen	1	152	6.3
Het pronomen Het pronomen personale bij dingen	1	177	7.3
Het substantief Singularis en pluralis	1	100	4.1
Het artikel De, het en een	1	77	3.1
Het adjetief Wel of geen '-e' achter een adjetief	1	102	4.3
Het adjetief De comparatief en de superlatief	1	152	6.3
Het telwoord Rangtelwoorden	1	102	4.2
De negatie Geen of niet	1	78	3.2
De negatie De plaats van 'niet' in de zin	1	177	7.3
Spelling Hoofdletters en leestekens	1	53	2.2
Spelling Enkele en dubbele consonanten en vocalen	1	178	7.4

Lijst van grammaticale termen

Algemeen

1	singularis	enkelvoud	<i>de krant, ik, jij ...</i>
2	pluralis	meervoud	<i>de kranten, wij, jullie ...</i>
3	imperatief	gebiedende wijs	<i>Ga zitten.; Gaat u zitten.</i>
4	negatie	ontkenning	<i>niet, geen; Hij werkt niet.; Ik heb geen boek.</i>

Woordsoorten

5	artikel	lidwoord	<i>de, het, een</i>
6	substantief	zelfstandig naamwoord	<i>Ze leest de krant.</i>
7	pronomen personale	persoonlijk voornaamwoord	<i>ik, jij, hij, wij, mij, jou, hem, ons ...</i>
8	possessief pronomen	bezittelijk voornaamwoord	<i>mijn, jouw, zijn, haar, ons/onze, jullie, hun ...; Ze pakt haar fiets.</i>
9	demonstratief pronomen	aanwijzend voornaamwoord	<i> deze, die, dit, dat</i>
10	verbum	werkwoord	<i>zijn, worden, hebben, zullen, willen, slapen, verhuizen ...</i>
	auxiliair	hulpwerkwoord	<i>Ik heb geslapen.; Ik wil eten.</i>
	infinitief	onbepaalde wijs	<i>Ik wil werken.; Jullie moeten eten.</i>
	participium perfectum	voltooid deelwoord	<i>Ik heb dat boek nog niet gelezen.</i>
11	adjectief	bijvoeglijk naamwoord	<i>Ze bouwen daar een hoge flat.</i>
	comparatief	vergrotende trap	<i>Heb jij een beter idee?</i>
	superlatief	overtreffende trap	<i>Wat eet je het liefst(e)?</i>
12	conjunctie	voegwoord	<i>en, of, want, maar, omdat, terwijl ...</i>

Zinsdelen

13	subject	onderwerp	<i>Hij leest het boek.; Hans en Els kopen een huis.</i>
14	direct object	lijdend voorwerp	<i>Hij leest het boek.; Hans en Els kopen een huis.</i>
15	indirect object	meewerkend voorwerp	<i>Ze geeft hem het boek.; Hij vertelt dat aan haar.</i>

Tijden van het werkwoord (verbum)

16	presens	onvoltooid tegenwoordige tijd (o.t.t.)	<i>Hij koopt het boek.</i>
17	imperfectum	onvoltooid verleden tijd (o.v.t.)	<i>Hij kocht het boek.</i>
18	perfectum	voltooid tegenwoordige tijd (v.t.t.)	<i>Hij heeft het boek gekocht.</i>

Spelling

19	consonant	medeklinker	<i>b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z; bal, café, gelezen, yoghurt</i>
20	vocaal	klinker	<i>a, e, i, o, u, y; baby, mes, kip, rug, sok</i>

De zin

Grammatica - De zin

Hoofdzin 1 - Subject en persoonsvorm

subject	persoonsvorm	rest
1	2	3
Ik	woon	in Weesp.
Hij	heeft	twee kinderen.
We	wonen	in Weesp.
Dewi en Eddy	hebben	twee kinderen.

- plaats 2 = persoonsvorm (pv)
- plaats 1 = subject

Vraagwoordvragen

vraagwoord	persoonsvorm	subject
1	2	3
Wie	ben	jij?
Wat	is	uw postcode?
Waar	woont	u?
Hoe	heet	je?
Wanneer	begint	de les?
Waarom	ga	je?

Begint een vraag met een vraagwoord?

- plaats 1 = vraagwoord
- plaats 2 = persoonsvorm (pv)
- plaats 3 = subject

De vraagzin

Ja/nee-vragen

persoonsvorm	subject	rest
1	2	3
Lust	je	appels?
Wil	je	wat drinken?
Vindt	ze	kip lekker?

Heeft de vraag als antwoord ja of nee?

- plaats 1 = persoonsvorm (pv)
- plaats 2 = subject

Hoofdzin 2 - Inversie

Subject op de 1e plaats:

<u>subject</u>	pv		<i>werkwoorden</i>
1	2	3	
<u>Ik</u>	reis	in het weekend	met korting.
<u>Je</u>	moet	op de ov-chipkaart	geld
<u>We</u>	mogen	in de trein	niet

Subject op de 3e plaats (inversie):

	pv	<u>subject</u>	<i>werkwoorden</i>
1	2	3	
In het weekend	reis	<u>ik</u>	met korting.
Op de ov-chipkaart	moet	<u>je</u>	geld
In de trein	mogen	<u>we</u>	niet

- De **persoonsvorm** (pv) staat in de hoofdzin altijd op de 2e plaats
- Het subject staat op de 1e of de 3e plaats.
- De andere *werkwoorden* staan aan het eind van de zin.

Het verbum

Grammatica - Het verbum

Het presens

Singularis

	bellen	werken	wonen
1 ik	bel	werk	woon
2 je / jij, u	belt	werk t	woont
je / jij	bel je	werk je	woon je
3 ze / zij, hij, het	belt	werk t	woont

Pluralis

1 we / wij	bellen	werken	wonen
2 jullie	bellen	werken	wonen
3 ze / zij	bellen	werken	wonen

Let op:

Je **belt** de krant. → **Bel** je de krant?

Je **werk**t**** in een winkel. → **Werk** je in een winkel?

Je **woont** in Zwolle. → **Woon** je in Zwolle?

Grammatica - Het verbum

‘Hebben’ en ‘zijn’ in het presens

Singularis

	hebben	zijn
1 ik	heb	ben
2 je / jij , u	hebt	bent
	heb je	ben je
3 ze / zij, hij	heeft	is

Pluralis

1 we / wij	hebben	zijn
2 jullie	hebben	zijn
3 ze / zij	hebben	zijn

Let op:

Je **hebt** een zus. → **Heb** je een zus?

Je **bent** de nieuwe cursist. → **Ben** je de nieuwe cursist?

Modale hulpwerkwoorden

		moeten	mogen	willen	zullen	kunnen
Singularis						
1	ik	moet	mag	wil	zal	kan
2	je / jij , u	moet	mag	wilt	zult/zal	kunt/kan
3	ze / zij, hij	moet	mag	wil	zal	kan
Pluralis						
1	we / wij	moeten	mogen	willen	zullen	kunnen
2	jullie	moeten	mogen	willen	zullen	kunnen
3	ze / zij	moeten	mogen	willen	zullen	kunnen

Je **moet** de Kerkstraat oversteken.

Zullen we een winkel binnengaan?

Mag ik u iets vragen?

Misschien **kunnen** we samen gaan.

Ik **wil** hier wel wonen.

- ▶ Na een modaal hulpwerkwoord (= pv) komt een infinitief aan het eind van de zin.

Het perfectum

		vorm van hebben / zijn		participium perfectum
1	We	hebben	een afspraak	gemaakt. (maken)
2	Ze	heeft	de trui	geruimd. (ruilen)
3	Jullie	zijn	naar school	gefietst. (fietsen)
4	Ik	heb	een trui	gekocht. (kopen)
5	Ze	zijn	naar huis	gelopen. (lopen)
6	Hij	is	naar de kapper	gegaan. (gaan)

Het perfectum kan regelmatig (zin 1 t/m 3) of onregelmatig (zin 4 t/m 6) zijn.

1 Hoe maak je het perfectum?

Met een vorm van **hebben** (of soms **zijn**) + het **participium perfectum**.

Wanneer gebruik je *hebben* en wanneer gebruik je *zijn*? Zoek dat op in je woordenboek.

2a Hoe maak je het regelmatig participium?

ge-maak-t **ge-ruil-d**
ge-fiets-t **ge-woon-d**

► **ge** + ik-vorm + **t / d**

2b Wanneer gebruik je -t of -d?

Kijk naar de infinitief. Neem de letter vóór de -en: **maken**, **ruilen**, **fieten**, **wonen**

- Is die letter een s, f, t, k, ch of p? (SoFT KeTCHuP)? Kies dan een **-t**.
gemaakt / **gefietst**
- Is die letter een andere letter? Kies dan een **-d**.
geruild / **gewoond**

3 Hoe maak je het onregelmatig participium?

Het participium van onregelmatige werkwoorden moet je leren. Daar zijn geen regels voor. Achterin dit boek staat op blz. 212 een lijst met onregelmatige werkwoorden. Kijk verder voor informatie in het woordenboek.

Het pronomen

Grammatica - Het pronomen

Het pronomen personale als subject

Singularis

1 ik			Ik heet Hanna.
2 je / jij	informeel		Je komt uit Amsterdam.
u	formeel		U komt uit Iran.
3 ze / zij			Ze heet Anne.
hij			Hij heet Paul.
het			Het is een kind.

Pluralis

1 we / wij			We wonen in Rotterdam.
2 jullie	informeel		Jullie komen uit Spanje.
u	formeel		U komt uit Spanje.
3 ze / zij			Ze hebben twee kinderen.

Let op:

Neutrale vorm

Kom **je** uit Amsterdam?

Ze heet Anne.

We wonen in Rotterdam.

Contrast

Ik kom uit Maastricht. En **jij**? Waar kom **jij** vandaan?

Ik heet Paul. **Zij** heet Anne.

Jullie wonen in Amsterdam en **wij** wonen in Rotterdam.

Het pronomen personale als object

Singularis

- 1 me / mij
- 2 je / jou (informeel), u (formeel)
- 3 hem, haar

Kunt u **mij (me)** helpen?
Mag ik **je (u)** iets vragen?
Kunt u **hem (haar)** helpen?

Pluralis

- 1 ons
- 2 jullie (informeel), u (formeel)
- 3 hen/hun/ze
weg.

Kun je **ons** helpen?
Mag ik **jullie (u)** iets vragen?
Ik kan **ze (hen)** niet helpen. Ik vraag **ze (hun)** de

Let op:

- Hebt u een biertje voor **me**?
Hebt u een biertje voor Stanley en **mij**?
Het bier is voor **jou**, de wijn is voor Sara.

(me / je: neutrale vorm)
(mij / jou: contrast of accent)

Het possessief pronomen

(f) = formeel / (i) = informeel

Singularis

1 mijn	Mijn werkkamer is beneden.
2 je / jouw (i)	Je / jouw kamer is niet groot.
uw (f)	Uw kamer heeft mooi licht.
3 haar / zijn	Haar / zijn huis heeft vijf kamers.

Let op:

- Je huis is niet groot. (je: neutraal)
Mijn huis is klein, maar jouw huis is groot (jouw: contrast of accent)

Pluralis

1 onze / ons	Onze woonkamer is klein.
Onze meubels zijn mooi.
Ons huis is heel fijn.
2 jullie	Jullie keuken is groot.
3 hun	Hun huis heeft een balkon.

Let op:

- Onze Dit gebruik je bij de-woorden en bij woorden in de pluralis.
de kamer (s) → onze kamer(s)
Ons Dit gebruik je bij het-woorden.
het huis → ons huis (maar: onze huizen)

Het demonstratief pronomen

	<i>hier</i>	<i>daar</i>
het T-shirt	dit T-shirt	dat T-shirt
het overhemd	dit overhemd	dat overhemd
de broek	deze broek	die broek
de kleren	deze kleren	die kleren

Het pronomen personale bij dingen

Subject:

> Wat vind je van diese pizza?

< **Hij** is echt heerlijk!

> Vind je dit gerecht lekker?

< **Het** is heerlijk.

> Wat vind je van diese pizza's?

< **Ze** zien er lekker uit!

> Vind je diese gerechten lekker?

< **Ze** zijn heerlijk.

Object:

> Vind je diese pizza lekker?

< Ik vind **hem** heerlijk!

> Kunnen we het hoofdgerecht nu bestellen?

< Ja hoor, u kunt **het** nu bestellen.

> Vind je diese pizza's lekker?

< Ik vind **ze** heerlijk!

> Mag ik ook twee hoofdgerechten bestellen?

< Natuurlijk, maar eet je **ze** dan wel op?

► Verwijzen naar een ding:

		subject	object
singularis	de pizza	hij	hem
	het gerecht	het	het
pluralis	de pizza's	ze	ze
	de hoofdgerechten	ze	ze

Het substantief

Grammatica - Het substantief

Singularis en pluralis

singularis

de woning
het appartement
de tuin

pluralis

de woningen
de appartementen
de tuinen

de keuken
het meisje
de kamer

de keukens
de meisjes
de kamers

- In de pluralis is het artikel (lidwoord) altijd **de**.
- De pluralis maak je met **-en** of **-s**.
- De pluralis op **-en** gebruik je het meest.

Je kunt de pluralis ook opzoeken in het woordenboek.

Let op:

de villa	de villa's
de taxi	de taxi's
de kilo	de kilo's
het menu	de menu's

Het artikel

Grammatica - Het artikel

De, het en een

de-woorden

de appel

de banaan

een appel

een banaan

het-woorden

het ei

het brood

een ei

een brood

Ik koop een wit brood en een bruin brood.

Wil je een appel of een banaan?

Ik koop een pizza. De pizza is hartig.

Ik eet een ei. Het ei is niet lekker.

► De meeste woorden zijn de-woorden.

Je kunt het artikel (lidwoord) in het woordenboek opzoeken.

Het adj ectief

Grammatica - Het adj ectief

Wel of geen -e achter het adj ectief?

	de-woorden	het-woorden
singularis	de mooie stoel	het mooie appartement
	een mooie stoel	een mooi(-) appartement
	de stoel is mooi (-)	het appartement is mooi (-)
pluralis	de mooie stoelen	de mooie appartementen
	mooie stoelen	mooie appartementen
	de stoelen zijn mooi (-)	de appartementen zijn mooi (-)

Staat het adj ectief na 'een'?

En is het woord een het-woord?

- Dan **geen -e**.
een **mooi** appartement (want: het appartement)

Staat het adj ectief na het substantief?

- Dan **geen -e**.
de stoel is **mooi**
het appartement is **mooi**

De comparatief en de superlatief

- > Welke jurk vind je **mooier**? Deze of die?
- < Ik vind de gele jurk het **mooist**.
- > Wat draag je **liever**: een rok of een broek?
- < Ik draag het **liefst** een broek.

regelmatig	stellende trap	comparatief	superlatief
	mooi	mooi er	mooi st
	groot	groot er	groot st
	klein	klein er	klein st
	duur	duur der	duur st

- Eindigt een adj ectief op een *r*? → comparatief met **-der**
ver - ver**der** / lekker - lekker**der**

onregelmatig	goed	beter	best
	veel	meer	meest
	weinig	minder	minst
	graag	liever	liefst

Let op: De gele jurk is mooier **dan** de zwarte. Ik vind de gele jurk **het** mooist.
Ik draag liever een broek **dan** een rok. Ik draag **het** liefst een broek.

Het telwoord

Grammatica - Het telwoord

Rangtelwoorden

1 ^e = eerste	6 ^e = zesde	11 ^e = elfde
2 ^e = tweede	7 ^e = zevende	12 ^e – 19 ^e = -de
3 ^e = derde	8 ^e = achtste	20 ^e = twintigste
4 ^e = vierde	9 ^e = negende	30 ^e = dertigste
5 ^e = vijfde	10 ^e = tiende	100 ^e = honderdste

Ik woon met mijn gezin op de **vierde** verdieping.

Ik zie je op de **zevenentwintigste**.

Het **zesde** balkon is van ons.

De negatie

Grammatica - De negatie

Geen of niet

Geen

1a Anne wil een koekje.	1b Anne wil geen koekje.
2a Hij koopt een pizza.	2b Hij koopt geen pizza.
3a Paul eet (-) vis.	3b Paul eet geen vis.
4a Ik wil (-) zoute pinda's	4b Ik wil geen zoute pinda's

► Je gebruikt **geen** vóór een substantief:

een + substantief (1a, 2a)	→ geen + substantief (1b, 2b)
(-) + substantief (3a, 4a)	→ geen + substantief (3b, 4b)

Niet

Dat is duur.	Dat is niet duur.
Ik hou van koffie.	Ik hou niet van koffie.
Paul vindt kaas lekker.	Paul vindt kaas niet lekker.

► Je gebruikt **niet** in alle andere gevallen.

Let op:

Anne wil een koekje.	→ Anne wil geen koekje.
Anne wil het koekje.	→ Anne wil het koekje niet .
Ze eet vis.	→ Ze eet geen vis.
Ze eet de vis (op).	→ Ze eet de vis niet (op).

De plaats van ‘niet’ in de zin

- ▶ **Niet** staat vaak aan het eind van de zin.

Sorry, dat weet ik **niet**.

Sorry, ik woon hier **niet**.

Waar is die sleutel? Ik zie hem **niet**.

- ▶ **Niet** staat vaak vóór een woord of een groep woorden. **Niet** hoort dan bij die woorden.

De wijn is lekker.

De wijn is **niet** lekker.

Ik wil naar dat nieuwe eetcafé.

Ik wil **niet** naar dat nieuwe eetcafé.

Roos is vandaag thuis.

Roos is vandaag **niet** thuis.

Spelling

Spelling

Hoofdletters en leestekens

- 1 Een zin begint met een hoofdletter. (A, B, C enzovoort.)
- 2 Aan het einde van de zin staat een punt. (.)
- 3 Aan het einde van een vraagzin staat een vraagteken. (?)
- 4 De komma is een pauze binnen een zin. (,)

De les duurt van half twee tot drie uur.

Hoe laat is het?

Ja, ik ben bijna klaar.

Spelling

Enkele en dubbele consonanten en vocalen

	Basisvorm	Tweede vorm
Korte klink	(ik) pak	(wij) pakken (pak – ken)
	(ik) zeg	(wij) zeggen (zeg – gen)
	wit	witte (wit – te)
	vol	vol (vol – le)
	de zus	de zussen (zus – sen)
Lange klink	het jaar	de jaren (ja – ren)
	de week	de weken (we – ken)
	(ik) koop	(wij) kopen (ko – pen)
	duur	dure (du – re)

Hoor je in het woord een **korte klink**: /a/, /e/, /i/, /o/ of /u/?

- Schrijf in de basisvorm één vocaal a, e, i, o, u:
pak, zeg, wit, vol, zus.
- Schrijf in de tweede vorm (één vocaal en) twee dezelfde consonanten:
pakken, zeggen, witte, volle, zussen.

Hoor je in het woord een **lange klink**: /aa/, /oo/, /ee/ of /uu/?

- Schrijf in de basisvorm twee dezelfde vocalen aa, oo, ee, uu:
jaar, week, koop, duur.
- Schrijf in de tweede vorm één vocaal (en één consonant):
jaren, weken, kopen, dure.